

➤ پروژه درس: بهره برداري از محصولات فرعي مرتع

➤ زير نظر: دكتور وهابي

➤ تهيه کننده: مرجان ساكي

گل ماہور: verbascum

گل ماهور (خرگوشک)

گل میمون Scrophulariaceae

verbascum

خرگوشک-بویون بلان

بزیر

➤ تیره :

➤ نام لاتین:

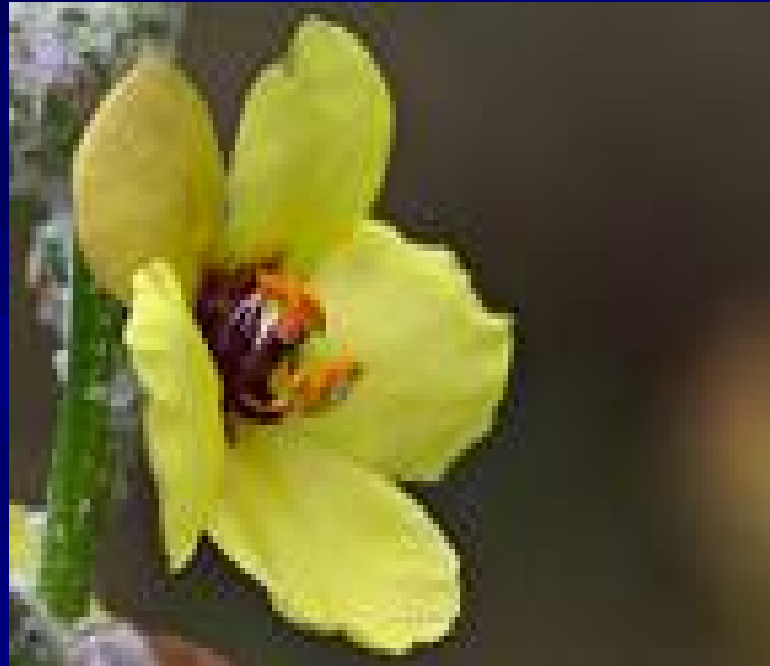
➤ نام فارسی:

➤ نام عربی:

verbascum

فهرست:

- کلمات کلیدی
- مقدمه
- شرح گیاه
- رویشگاه و پراکنش
- ترکیب شیمیایی
- کاربرد
- مصارف مختلف (زیبایی و خوراکی)
- روش های بهره برداری
- مدیریت زراعی
- جمع بندی و نتیجه گیری و پیشنهادات
- منابع

چکیده:

- گل ماهور یا خرگوشک *verbascum* از خانواده گل میمون می باشد که در فارسی به خرگوشک و بویون بلان و در عربی به بزید و در انگلیسی به **Mullein** معروف است.
- گیاهی علفی، چند ساله که در سال اول بوته ای بر زمین گسترده و در سال دوم ساقه ای از آن می روید که تا ۲ متر ارتفاع دارد. برگ های بلند و پرزداری دارد که توسط کرکی
- مخملی و نرم پوشیده شده اند. اکثر گونه های این جنس در طول رویش به مناطق آفتابی و خاک های شنی نیاز دارند. رویشگاه این گیاه بیشتر مناطق ایران و توارانی می باشد. گل ماهور دارای موسیلاژ فراوان می باشد که نرم کننده مجاری تنفسی می باشد. دوران گلدهی این گیاه از خرداد تا شهریور می باشد. تکثیر این گیاه توسط بذر صورت می گیرد و بطور ردیفی کشت میشود.
- گل ها معمولا در شب با شوند و به طرف ظهر از کیفیت آنها کاسته می شود. زمان جمع آوری ۹-۱۱ قبل از ظهر می باشد. گل ها را می توان در سایه و با استفاده از خشک کن های الکتریکی در دمای ۴۵ تا ۵۰° خشک کرد.
- عملکرد تازه ۵ تا ۶ تن در هکتار می باشد که از ۵/۰ تا ۶/۰ تن گل خشک از آن حاصل می شود.
- این گیاه خواص درمانی، خوراکی، غیر خوراکی زیادی دارد.
- برای درمان بیماری هایی مثل آسم، سل و دردهای سینه از این گیاه استفاده می شود. از این گیاه شربت
- خرگوشک را درست می کنند.

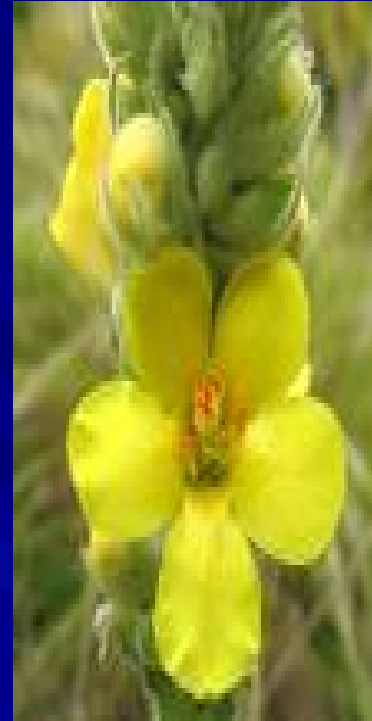
مقدمه:

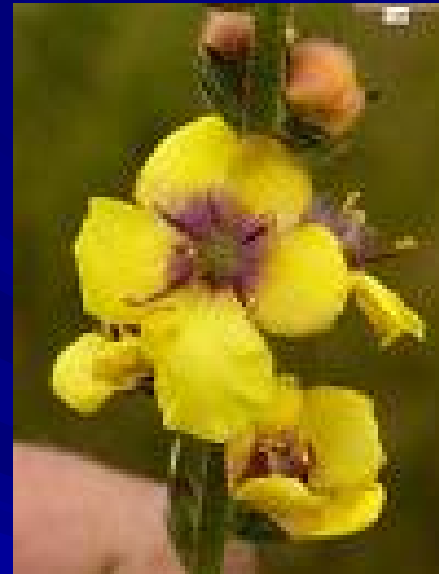
➤ گل ماهور یا خرگوشک از خانواده گل میمون می باشد که به خاطر شباهت زیاد برگ هیش به گوش خرگوش به آن داده شده است. در دوران بقراط حکیم گل ماهور را به خاطر خواص درمانی اش می شناختند و برای دردهای دستگاه تنفسی از آن بهره می بردند

ذرادیسه اثر هومر «اولین» برای آنکه فریب افسون «سیروس» را نخورد با استفاده از این گیاه خود را محفوظ داشته است و گفته می شود در قرون وسطی گدایان به خاطر جلب ترحم مردم نیکوکار تن خود را نوعی آلاله می مالیدند تا زخم های چرکینی پس با مالیدن ضماد برگ گل ماهور روی زخم آن را مداوا می کردند زیرا تاثیرش روی دملها و زخم غیر قابل تردید است.

شرح گیاه:

➤ گیاهی است علفی، چند ساله، پوشیده از کرک های پنبه ای و دارای ساقه ضخیم به ارتفاع ۳/۰ تا ۲ متر، برگ های قاعده ساقه گیاه عموماً بزرگ بیضوی نوک تیز با دمبرگ دراز ولی برگ های طول ساقه مخصوصاً در قسمت های فوقانی، عاری از دمبرگ و در محل اتصال به ساقه، دارای بال مشخص در طول میان گره است. ساقه زایای گیاه در قسمت های انتهایی نیز منتهی به گل آذین درازی می شود که در طول آن گل های فراوانی به رنگ زرد روشن، پهنای متوسط ۲ سانتی متر مجتمع می گردد. درون جام گل، ۵ پرچم به نحوی جای گرفته است که دوتای قدامی آنها دارای میله دراز به وضع مایل ولی ۳ تای دیگر بطور محسوس دارای میله کوتاه و پوشیده از کرک های فشرده می باشد. پس گیاهی است بلند دو ساله که در سال اول بوته ای بر زمین گسترده است و در سال دوم ساقه ای از آن می روید که تا ۲ متر ارتفاع دارد. در انتهای ساقه خوشه ای زیبا به رنگ زرد می روید. برگ های آن بلند-پرزدار و از کرک مخملی و نرمی پوشیده شده است که شبیه گل انگشترانه است.

نیاز اکولوژیک:

➤ اکثر گونه های جنس و رباسکوم در طول رویش به مناطق آفتابی و خاک های سبک شنی نیاز دارند. خاک های رسی و متراکم برای رویش این گیاهان مناسب نیست. این گیاهان در برابر سرما مقاوم هستند بطوریکه برگ های طوقه ای قادر به تحمل درجه حرارت های زیر صفر هستند بذرها در دمای ۸ تا ۱۰ درجه سانتی گراد به خوبی جوانه می زنند و بای رویش به مقادیر مناسبی رطوبت نیاز دارند.

رویشگاه:

➤ گل ماهور گیاهی است خاص منطقه آسیا و اروپا گل ماهور بیشتر خاک های گچی شن دار و قلوه سنگ دار کوهستانی را ترجیح می دهد در نقاط مختلف ایران بیش از ۳۰ گونه دارد. گل ماهور در غالب مناطق استپی و دامنه های کوهستانی و بیشه زارها و علفزارها می روید.

دامنه پراکنش:

➤ گلستان در ۵۰۰ متری، مازنداران، بین بابل و ساری در نزدیکی سواحل دریا نوشهر، نزدیک نور در ۷۰۰ متری گیلان اسپیلی بیلاق نواحی غربی اسالم به سمت خلخال در ۱۲۵۰ تا ۱۹۰۰ متری بین آستارا و اردبیل، در گردنه حیران، نواحی مرکزی ایران، شاهرود، بسطام، کوه ایز در ۵۰۰ متری

ترکیب شیمیایی:

➤ ماده لزج، مواد صابونی (سپونین)، روغن فرار ملانویید، گلیکوزیدها تلخ شامل اکویین، موسیلاژ، فلاونوئید، اسانس، تانن، ایریدوئید، پلی ساکارید (گالاکتوز و آرابینوز)

کاربرد درمانی:

- این گیاه مسکن، ضد گرفتگی عضلانی، مرهم بافت مخاطی، مدر و خلط آور است. به صورت موضعی در درمان التهاب پوست ملتهب و دردناک به کار میرود.
- منقبض کننده، ترمیم کننده زخم، بدلیل موسیلاژ فراوان دارای اثر نرم کننده مجاری تنفسی است و از سر شاخه های آن بعنوان مقوی معده استفاده می شود.
- نحوه مصرف: ۱- دم کرده ۱ قاشق مرباخوری برگ یا گل آن در یک فنجان آب ۱-۲ بار در روز میل شود.
- ۲- تنتور، ۱۵-۴۰ قطره در آب گرم هر ۲-۴ ساعت میل شود.

استفاده های دیگر:

- قسمت های مورد استفاده: گل ها، برگ ها و گاهی ریشه ها
- هم چنین گل ماهور یکی از قدیمی ترین گیاهان دارویی دنیا می باشد که از جوشانده و دم کرده آن برای تسکین برونشیت، دردهای سینه، درمان بیماری آسم و بخصوص نوع سل ریوی که از علائم آن سرفه های دردناک ناشی از گرفتگی ماهیچه هاست استفاده می شده است. امروزه نیز به خاطر تاثیر بالایی که روی بیماری های مختلف دستگاه تنفسی دارد برای این گیاه در صنایع دارویی اهمیت زیادی قادرند گل های آن نیز مسکن و آرام بخش هستند و مصرف جای آن به درمان بی خوابی کمک می کند.

استفاده خوراکی:

➤ چند گرم گل را در یک لیتر آب جوش یا شیر جوشان بریزید دم کرده و پیش از مصرف از پارچه ریز بافتی بگذرانید. برای درمان عفونت های ریوی، تنگی نفس، نفخ ریه روزی ۳ بار و هر بار یک فنجان از این دم کرده را بین غذا بنوشید.

➤ شربت:

➤ ۲۵ گرم گل و ۵۰ گرم شکر را در یک لیتر شیر بجوشانید، صاف کنید و در موارد سرفه مزمن و هر نوع ناراحتی ریوی یا سینه روزانه ۶ قاشق از این شربت را بنوشید.

استعمال غیر خوراکی:

➤ اگر چند برگ گل ماهور را در شیر بجوشانید له شده آن را به صورت ضماد بر روی کورک و انواع زخم های جلدی قرار دهید تاثیر مفیدی می گذارد و نیز حمام آن ها برای مداوای اولسرها و بواسیر استفاده می شود.

موارد مصرف در زیبایی:

- چند برگ تازه گل ماهور را در شیر بپزید و به صورت مرهم روی پوست قرار دهید. بسیاری از ناراحتی های خاص دست های خشک و شکننده با این مرهم برطرف می شوند. از گل های گل ماهور رنگ زردی بدست می آید که بانوان روم باستان از آن برای رنگ کردن موهای خود استفاده می کردند. محلول خرگوشک برای رشد مو و ابرو موثر است.

طریقه بهره برداری:

➤ گل های این گیاه را باید در هوای آفتابی به صورت تدریجی که گیاه گل می دهد چید و فقط کاسه و سیخک آن را بدون حقه گل جمع آوری کرد و گلبرگ ها نباید پلاسیده شوند و یا به سرعت آنها را در خشک کن با حداکثر دمای ۶۰ درجه سانتی گراد خشک کرد که در این حالت به رنگ زرد روشن می مانند بوی آنها عسلی است.

مدیریت زراعی:

➤ با توجه به نیازهای گل ماهور اینکه نیاز به مکان باز و آفتابی دارد و هم چنین خاک سبک که دارای زهکشی خوب باشد. می توان این گیاه زراعی را از طریق کاشت بذر در بهار و یا آخر تابستان و یا به وسیله قلمدان ریشه در فصل زمستان بدست آورد .

اماده سازي خاک:

➤ در اواخر زمستان زمين را تسطيح و بستر خاک را براي کشت گياه آماده مي کنند.

➤ تناوب کشت و فواصل کاشت

➤ خرگوشک را ميتوان به هر گياهي به تناوب کشت کرد.
تکرار کشت گياه در يک زمين پس از سه تا چهار سال امکان پذير است. زمان مناسب براي کشت گياه اواخر پاييز (آبان) يا اوایل بهار (فروردين) است فاصله ردیفهای کاشت بين ۵۰ تا ۶۰ سانتی متر مناسب است عمق بذر در موقع کاشت بايد ۵/۰ تا ۱ سانتی متر باشد.

برداشت:

➤ گلها معمولا هنگام شب باز می شوند و به طرف ظهر بتدریج بسته شده (به صورت پژمرده در می آیند) زمان مناسب برای جمع آوری گلها در یک روز آفتابی بین ساعت ۹ تا ۱۱ قبل از ظهر است. گلها را از خرداد تا اوایل مرداد بتدریج می توان برداشت نمود. بهتر است گل (بدون کاسبرگ) برداشت شوند گلها را در سایه و یا با استفاده از خشک کنهای الکتریکی در دمای ۴۵ تا ۵۰ درجه سانتی گراد میتوان خشک کرد. عملکرد گل تازه ۵ تا ۶ تن در هکتار است که از آن ۵/۰ تا ۶/۰ تن گل خشک بدست می آید. چنانچه هدف از کشت خرگوشک استفاده از برگهای آن باشد از سال اول رویش می توان برگها را بتدریج برداشت کرد. برگها را باید طوری برداشت نمود که باعث خشک شدن گیاه نشود لذا برگهایی که در محورهای خارجی دایره ای شکل قرار دارند باید برداشت شوند. در سال دوم رویش تا قبل از به ساقه رفتن گیاه می توان برگها را برداشت کرد. عملکرد برگ خشک ۱ تا ۵/۱ تن در هکتار است. چنانچه هدف بذرگیری باشد باید از برداشت گلها خودداری نمود. بذرها را در دو مرحله می توان برداشت کرد.

جمع بندي و پيشنهادات:

- با توجه به این که گل ماهور یک گیاه زراعی می باشد و به سرما مقاوم می باشد ما می توانیم با توانایی که این گیاه در خاک های سست دارد می توان برای تثبیت این خاک ها از این گیاه استفاده دارد و فرسایش را کاهش داد و در اطراف مسیل ها برای جلوگیری از فرسایش آبی مناسب کاشت می باشد.
- می توان از کودهای شیمیایی و کود حیوانی در زمستان برای ازدیاد این گیاه استفاده کرد و با توجه به اهمیت اقتصادی که از لحاظ دارویی دارد، کاشت این گیاه می تواند بسیار مفید باشد.

منابع:

www.tarikhaneh.com ➤

fa.wikipedia.org/wiki/ ➤

www.mibosearch.com ➤

www.sinaps-s.blogfa.com ➤

www.urmia.ac.ir ➤

<https://www.aftab.ir> ➤

dbase.irandoc.ac.ir ➤

➤ با تشکر

➤ از توجه شما

